

Osem ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje

Evropski parlament in Svet Evropske unije sta 18. decembra 2006 sprejela priporočilo o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Kompetence so v tem dokumentu opredeljene kot »...kombinacija znanja, spretnosti in odnosov...«, ki ustrezajo okoliščinam. Ključne kompetence so tiste, »ki jih vsi ljudje potrebujejo za osebno izpopolnitev in razvoj, dejavno državljanstvo, socialno vključenost in zaposljivost.« Referenčni okvir določa osem ključnih kompetenc, ki se štejejo za enako pomembne, našteje pa so v naslednjem vrstnem redu:

1. sporazumevanje v materinem jeziku,
2. sporazumevanje v tujih jezikih,
3. matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji,
4. digitalna pismenost,
5. učenje učenja,
6. socialne in državljanske kompetence
7. samoiniciativnost in podjetnost ter
8. kulturna zavest in izražanje.

Ad 1: Sporazumevanje v materinem jeziku je sposobnost izražanja in razumevanja pojmov, misli, čustev, dejstev in mnenj v pisni in ustni obliki (poslušanje, govor, branje in pisanje) ter na ustrezen in ustvarjalen način jezikovno medsebojno delovanje v vseh družbenih in kulturnih okoliščinah – izobraževanje in usposabljanje, delo, dom in prosti čas.

Ad 2: Za sporazumevanje v tujih jezikih nasploh veljajo iste glavne razsežnosti kompetence sporazumevanja kot zgoraj, z dodatkom posredovanje in kulturnega razumevanja.

Ad 3: Matematična kompetenca je sposobnost usvojitve in uporabe matematičnega načina razmišljanja za reševanje mnogih težav v vsakdanjem življenju. Kompetenca na področju znanosti pa se nanaša na sposobnosti in pripravljenost uporabe znanja in metodologije za razlago naravnega sveta ter vključuje tudi razumevanje sprememb, nastalih zaradi človeške dejavnosti, in odgovornost posameznega državljana.

Ad 4: Digitalna pismenost vključuje varno in kritično uporabo tehnologije informacijske družbe pri delu, v prostem času in pri sporazumevanju.

Ad 5: Učenje učenja je sposobnost učiti se in vztrajati pri učenju, organizirati lastno učenje, vključno z učinkovitim upravljanjem s časom in informacijami, individualno in v skupinah. Za to kompetenco za odločilni tudi motivacija in zaupanje vase.

Ad 6: Socialne in državljanske kompetence vključujejo osebne, medosebne in medkulturne kompetence ter zajemajo vse oblike vedenja, ki usposablja posameznike za učinkovito in konstruktivno sodelovanje v socialnem in poklicnem življenju. Socialna kompetenca je predvsem povezana z osebnim in družbenim blagostanjem posameznika ter zahteva razumevanje pomena dobrega fizičnega in duševnega zdravja. Državljska kompetenca pa posameznike usposablja za polno udeležbo v državljskem življenju in temelji na poznavanju konceptov demokracije, pravice, enakosti, državljanstva in državljskih pravic.

Ad 7: Kompetenca samoiniciativnost in podjetnost je opredeljena kot sposobnost posameznika za uresničevanje svojih zamisli in vključuje ustvarjalnost, inovativnost in sprejemanje tveganj ter sposobnost načrtovanja in vodenja projektov za doseganje ciljev.

Ad 8: Kompetenca kulturna zavest in izražanje je opredeljena kot spoštovanje pomena kreativnega izražanja zamisli, izkušenj in čustev v različnih medijih, vključno z glasbo, upodabljalnimi umetnostmi, literaturo in vizualnimi umetnostmi.

Priporočilo temelji na obsežnem strokovnem delu številnih strokovnjakov, lizbonski strategiji in številnih drugih ključnih dokumentih evropskega okvira, njegov namen pa je bil predvsem ta, da se vsem mladim v okviru začetnega izobraževanja in usposabljanja ponudi sredstva za oblikovanje ključnih kompetenc do primerne ravni, odraslim pa je omogočeno razvijanje in posodabljanje ključnih kompetenc vse življenje. (Priporočilo Evropskega parlamenta in sveta z dne 18. Decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje, 2006/962/ES, Uradni list Evropske unije SL, L 394/10-18).

Tri leta kasneje se v posebnem poročilu Ključne kompetence za spreminjajoči se svet (SEC, 2009, 1598) ugotavlja, da je evropski okvir ključnih kompetenc veliko prispeval k močnejši usmeritvi v poučevanje in učenje na podlagi kompetenc in je bil v nekaterih državah odločilen pri reformi šolske politike. Tradicionalna predmetna področja (materinščina, jeziki, naravoslovje in matematika) so se odprla in se obravnavajo bolj medpredmetno, z večjim poudarkom na spretnostih, pozitivnem odnosu in uporabnosti za dejansko življenje, ne samo na znanju. Poročilo pa tudi izpostavlja, da postopne spremembe izobraževalnih programov niso dovolj in da je potrebno, da postanejo šole bolj neposredno odgovorne za pripravo učencev na nadaljnje učenje, ker je to jedro njihovega poslanstva.

V zvezi s praktičnim uporabo medpredmetnih ključnih kompetenc poročilo izpostavlja, da potrebujejo učitelji več podpore pri sistematičnem vključevanju kompetenc v procese poučevanja. Še posebej izpostavlja, da je privzganje kompetence samoiniciativnost in podjetnost potrebno razumeti širše kot zgolj pridobivanje znanja (enako tudi za socialne in državljanske kompetence ter kulturno zavest), zato potrebujejo študentje več priložnosti za prevzemanje pobud in učenje v šolah, ki so odprte za svet dela, prostovoljstva, športa in kulture. V tem smislu so potrebni inovativni pristopi k poučevanju, hitrejši razvoj metod poučevanja in ocenjevanja, stalen strokovni razvoj vseh učiteljev in vodstev šol, večja privlačnost učiteljskega poklica in razširitev partnerskega pristopa. Od teh ukrepov je odvisen uspeh Evrope v svetovni konkurenci. (SEC (2009) 1598)